

Uvodno predavanje o kulturni politiki / Prvi forum prihodnosti v Pliberku/Bleiburgu

Deželni glavar dr. Peter Kaiser

14. junij 2024

Spoštovane umetnice in umetniki, organizatorke in organizatorji kulturnih prireditev, kulturni delavci in zainteresirani za kulturo, dragi prijatelji v upanju, sanjah in cenjeni oblikovalci in oblikovalke strategije umetnosti in kulture na Koroškem,

zelo sem vesel, da vas lahko danes pozdravim na prvem forumu prihodnosti strategije umetnosti in kulture za Koroško. Naš cilj je v naslednjih dveh letih skupaj razviti strategijo, ki bo trajnostno krepila in razvijala področje umetnosti in kulture v naši zvezni deželi. Eden izmed ciljev strategije umetnosti in kulture na Koroškem je tudi, da razvijemo zvezno deželo kot pester kamenček mozaika v sodobnem evropskem kulturnem življenju in da ustvarjamo kraj, v katerem se nosilci kulture v svojih materialnih potrebah čutijo podprti. Vaša številčna udeležba, spoštovani dame in gospodje, je jasen namig na dejstvo, da vam je prihodnost umetnosti in kulture na Koroškem pri srcu. Hvala vam, da ste pripravljeni sodelovati pri tem podvigu.

Dovolite mi predhodno opombo. Od leta 2018 si štejem v čast, da sem odgovoren za področje umetnosti in kulture. V tem času sem bil deležen veliko novih izkušenj in intenzivne izmenjave z ljudmi, ki oblikujejo umetnost in kulturo in ki to področje napolnjujejo z življenjem, kar mi je omogočilo dragocene vpoglede in pobude. Zame je bilo vedno pomembno, da sprejemem vašo senzibilnost, vaše sanje in utopije, vašo konstruktivno kritiko in predloge za izboljšanje in da prelijem vse to v kulturno politiko. Na tem mestu se zahvaljujem tudi koroškemu kulturnemu gremiju za dobro sodelovanje.

Področje umetnosti in kulture na Koroškem je izjemno raznoliko. V 132 mestih in občinah naše dežele zasledimo umetnost in kulturo v široki paleti ponudb, aktivnosti in pri velikem številu ljudi, ki jo angažirano oblikujejo. Če bi se vsi prisotni v dvorani v tem trenutku zavedali, katerih zgodovinskih in sodobnih kulturnih stvaritev v naši zvezni

deželi se spomnijo, bi dobili fenomenalno število kulturnih dobrin, kot jih ima le malokatera srednjeevropska regija. Koroška razpolaga z izjemno kulturno produktivnostjo, ki nas lahko navdaja s ponosom v primeru velikih mednarodnih uspehov in tudi ob domačih prireditvah v vsakdanjem življenju. Ta raznolikost je ena naših največjih prednosti, je pa tudi izziv. Mreženje, sodelovanje in koordinacija so ključni pojmi pri izkoriščanju sinergije in izboljšanju usklajevanja.

Če imamo tako živahno in raznoliko umetnostno in kulturno življenje, čemu potem potrebujemo strategijo? Zaradi tega, ker se umetnost in kultura ne smeta ustaviti. Morata se razvijati naprej in morati biti korak pred družbenim razvojem. Tako skrbita za to, da se kritično ukvarjamo z našo sodobnostjo in da zadeve skušamo izboljšati. Razdalje znotraj Koroške so zlahka premagljive tako simbolično kot geografsko. Potrebujemo več pozornosti za drugega, več sodelovanja v kulturi, boljšo koordinacijo in pripravljenost doseči drug drugega!

Prizadevamo si tudi za tesnejše sodelovanje onstran deželnih meja. Povezava z Štajersko se krepi s predorom skozi Golico, zaradi česar bo celotna regija Alpe-Jadran doživela gospodarski in tudi kulturni razcvet. Že zamisel, da bomo lahko kupili kombinirane vstopnice za gledališke predstave v Gradcu ali Celovcu, ki sta dostopna s 45-minutno vožnjo z vlakom, razveseli srce vsakega kulturno zainteresiranega človeka.

Drugo pomembno vprašanje za prihodnost na področju umetnosti in kulture je tema pravičnega plačila. Ugotavljamo, koliko dela in koliko prestrukturiranja zahteva zagotovitev pravičnega plačila na kulturnem področju. Ustvarjanje pravičnih okvirnih pogojev v zvezi s pravičnim plačilom je eden bistvenih ciljev aktualne kulturne politike, da bi dosegli dolgoročno zagotavljanje kulturnih pobud in ustanov ter s tem trajnostno zagotovitev aktivnosti, vendar tudi eksistenčno zavarovanje oseb, zaposlenih v kulturnem sektorju, in s tem tudi kulturnega življenja prihodnjih generacij. Koroška se aktivno udeležuje priprave tako imenovanega kodeksa poštenosti, ki je začel veljati po enoletnem pripravljalnem delu maja 2022. S tem kodeksom se devet zveznih dežel in zvezna država zavezujejo h kulturni politiki spoštovanja in cenjenja, trajnosti, raznolikosti in transparentnosti. Upoštevanje kriterijev je obvezno po določanju

namena tudi za prejemnice in prejemnike subvencij. To za letos pomeni, da bo dežela 500.000 evrov kulturnih subvencij podelila samo, če bo zagotovljeno upoštevanje strategije poštenega plačila.

V okviru izdelave umetnostne in kulturne strategije obstajajo še drugi potenciali za optimizacijo. Svetovalno podjetje actori, za katero smo se odločili v okviru mednarodnega razpisa za podporo našemu projektu – profesionalno, organizacijsko in strukturno svetovanje je za dvoletni proces nujno – je na začetku leta na podlagi ankete med domačimi kulturnimi delavci pripravilo seznam predlogov ter sestavilo možna vprašanja in teme za krepitev in nadaljnji razvoj umetnosti in kulture naše dežele. Na tej osnovi smo razvili šest poudarkov, ki povzemajo vprašanja in teme za prihodnost umetnosti in kulture.

Pri izdelavi ciljev in ukrepov kot tudi pri izvajanju strategije umetnosti in kulture bo bistvena udeležba vseh, ki oblikujejo umetnost in kulturo na Koroškem. Lahko pričakujemo, da bo to dolg in intenziven proces. Nujno bo ponekod premagati običajne vzorce mišljenja in ubrati nove poti. V tem smislu je današnji forum prihodnosti skupaj s petimi naslednjimi prelomnica. Jasno je, da je za prihodnost odločilnega pomena čim več udeležencev in načrtovalcev tega začetka. Da bi pospešili premik v to smer, se bo z današnjim dnevom začelo kulturno viharjenje možganov, med katerim bomo razvili vizije in predložili konkretne rezultate.

Osrednja tema strategije umetnosti in kulture je mreženje in sodelovanje ter s tem povezano vprašanje, kako se lahko krepi v umetnosti in kulturi na Koroškem ter tudi na državni in mednarodni ravni. Druga tema je ohranitev in razvoj dediščine v spreminjajočih se časih, kajti naj ne bi šlo zgolj za ohranjanje in konzerviranje naše kulturne dediščine in struktur, ki so povezane s tem, temveč tudi za razvoj umetnostne in kulturne dediščine naše dežele. Tretji poudarek – prostori umetnosti in kulture – se ukvarja s prisotnostjo umetnosti in kulture v javnem prostoru in s potrebo po prostoru. Tukaj bo pomembna vloga tudi gradbene kulture. Četrta tema – trženje kulture in prepoznavnost – je prav tako zelo zanimiva tema. V obdobju globalnega mreženja so novi in inovativni pristopi pomembni za prepoznavnost in prisotnost raznolikosti in

posebnosti umetnosti in kulture naše dežele. Nestrpno čakam na to, kaj bomo skupaj pripravili. Peto težišče – pomoč umetnosti in kulturi – se osredinja na finančne okvirne pogoje, sinergije, stroškovno učinkovitost ter na temo poštenega plačila. Šesto težišče – pristopi do umetnosti in kulture – cilja na to, da umetnost in kultura postaneta dostopna in privlačna za vse.

Cilj strategije umetnosti in kulture boste vsi merodajno določili, ker je to pomembno za vse nas. Zame osebno in tudi zame kot kulturnega referenta je svoboda umetnosti osrednjega pomena in tudi krepitev umetnostne in kulturne raznolikosti mi je pri srcu. Poleg tega pa imam vizijo Koroške kot duhovnega središča prostora Alpe-Jadran, kot žarečega središča Evrope. To je kraj, v katerem umetnice in umetniki lahko brez skrbi živijo za ustvarjalnost. Dežela, ki razvija družbene strukture izročila in ubira nove poti. Koroška je v zgodovini že pokazala, kako zelo je sposobna za razvoj. V zgodnjem 20. stoletju je bila dežela vojno območje, danes je mirovna regija. Pred desetletji je bil še prisoten spor o jeziku, danes živimo dvojezično. Od marginalnega območja Evropske unije smo postali skorajda središče, kar bi morali izkoristiti.

O tem, kako raznoliko in aktivno je naše umetnostno in kulturno življenje, priča navsezadnje tudi koledar kulturnega referenta. Dovolite mi, spoštovani dame in gospodje, kratek pregled – čeprav ne v kronološkem razporedu – o zadnjih terminih, pri katerih sem bil prisoten v tej vlogi. To je bilo odprtje Kulturnega tandema v Moosburgu, ki podpira dolgoročno sodelovanje med enojezičnimi in dvojezičnimi občinami in umetniki ter kulturnimi ustvarjalci in društvi. Zatem sem bil povabljen na odprtje wissens.wert.welt, ker se je preselila v kärnten.museum. Tudi festival ob Vrbskem jezeru s klasično glasbo je bil odprt z začetnim koncertom v Celovcu (Konzerthaus). Občinstvo je lahko uživalo v delih Mahlerja in Dvořáka. Osmega junija je bila spominska obeležitev v zunanjem koncentracijskem taborišču Ljubelj sever, posvečena žrtvam nacizma in ozaveščanju ljudi in ohranjanju spomina na dogodke. Ta dan je bilo tudi odprtje klasičnega koncerta »Klassik im Burghof« z nepozabnim nastopom komornega orkestra Camerata RCO. Poleg tega smo obeležili petnajsto obletnico karintijske glasbene akademije v samostanu v Osojah. Enajstega junija je bila seja koroškega kulturnega gremija in po tem je bilo odprtje razstave »millstART«,

ki se je posvečalo začaranemu vsakdanu. V galeriji 3 smo podelili nagrado za mlade umetnike likovne umetnosti, ki v svojih delih kažejo nove in kritične perspektive. Zelo zanimiva razprava je bila tudi na prireditvi v okviru posebne razstave kärnten:museum pod naslovom »Zmeraj na oddaji – 100 let radija na Koroškem«. Potem se je odprla razstava »Heimkommen« v čast umetniškega para Hansa Piccottinija in Linde Wutte Piccottini. Dne 14. junija je potekal četrti Mahlerjev forum za glasbo in družbo, ki se je ukvarjal z mislimi prepletenosti in medsebojnih učinkov v svetu. Poleg tega smo počastili mlade umetnice in umetnike, ki so bili uspešni na državnem tekmovanju »Prima la musica« in pokazali, kako zelo se obrestuje umetnostno in kulturno izobraževanje. Pojutrišnjem, torej 16. junija, bo osmič potekal dan koroške ljudske kulture, v okviru katerega bodo folklorne skupine iz celotne dežele spremenile muzej na prostem v Gospe Sveti v živi oder ljudske kulture. Isti dan je potekalo tudi odprtje glasbenih tednov v Millstattu, ki jih glasbeno oblikuje koroški simfonični orkester. Končno se veselimo tudi predstavitve projekta in ulične zabave za Dom Ingeborg Bachmann 17. junija.

Spoštovane dame in gospodje, vidite, koliko različnih terminov je v kratkem času, to je bil samo kratek izsek. Hkrati se ob tem kažejo raznolikost, bogastvo in živahnost umetnosti in kulture na Koroškem. To je treba ohranjati in razvijati. Zato potrebujemo tudi kritično refleksijo navkljub obstoječim izzivom.

Govor bi rad zaključil s posebno željo. Hoteli smo ustvariti predpogoje za intenzivnejši angažma med gospodarstvom, turizmom ter umetnostjo in kulturo, kar bo srednjeročno privedlo do kakovostnih situacij »win-win«. Poleg tega smo želeli vzpostaviti sistem dolgoletnih subvencij za umetnost in kulturo, da bi kulturnim ustvarjalcem ponudili dolgoročno varnost in umetniško časovno perspektivo. Del tega so večletne pogodbe za vse udeležence, ki poleg socialne varnosti ustvarjajo tudi administrativne olajšave. Podajmo se skupaj na to pot in oblikujmo prihodnost umetnosti in kulture na Koroškem!

Izrecno se zahvaljujem vsem udeležencem današnjega foruma prihodnosti – posebej tudi za pripravljenost sodelovati pri tem, da bo strategija umetnosti in kulture Koroške postala zgodba uspeha za našo zvezno deželo. Spoštujem, da ste čas svojega

življenja namenili za kulturo naše družbe ter se veselim skupne izmenjave in sodelovanja v naslednjih letih.

Prisrčna hvala!

Skrajšano besedilo. Velja ustna izvedba.